

نشست کارشناسان دفتر فنی و حرفه‌ای و کاردانش استان سیستان و بلوچستان

تناسب توسعه، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

عکس: محمد امین دادرس

توفیقی یافتیم که با سفر به استان سیستان و بلوچستان، نشست و میزگردی با حضور کارشناسان دفتر فنی و حرفه‌ای و کاردانش آموزش و پرورش این استان داشته باشیم. میزگردی که با حضور آقایان: شهرام میراویلیایی، قاسم جعفری و آزمان سرابندی کارشناس محترم این اداره به مدت دو ساعت به طول انجامید و در آن راه‌ها و موانع توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش این استان مورد بررسی قرار گرفت. ضمن تشکر از همکاران عزیزمان در اداره کل آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان، که زمینه این نشست را فراهم کردند، توجه شما را به گزارش آن جلب می‌کنیم.

● آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در استان سیستان و بلوچستان در حال حاضر از چه موقعیتی برخوردار است؟

میراویلیایی: در حال حاضر ۳۴ درصد دانش‌آموزان دوره متوسطه استان سیستان و بلوچستان در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در حال تحصیل‌اند. تعداد دانش‌آموزان ما در این شاخه‌ها ۱۹ هزار نفر است. ما در مجموع ۱۹۲ هنرستان فنی و حرفه‌ای و کاردانش در سطح استان داریم: ۱۳۹ هنرستان کاردانش، ۱۳ هنرستان فنی و حرفه‌ای، ۳۷ هنرستان بازرگانی و ۳ هنرستان کشاورزی.

الآن ما تبصره ۷۵ را داریم که مسیر و راهکارها را مشخص کرده است و تأکید دارد با این دستورالعمل، هنرستان‌ها را به سمت تولید ببرید. تولیدی کردن هنرستان‌ها در بخش کشاورزی خیلی بیشتر از بخش‌های خدمات و صنعت امکان‌پذیر است و این بخش در استان ما هم موفق بوده است. اما در بخش خدمات و صنعت باید با برنامه‌ریزی دقیق‌تر و کارشناسی بهتر کار کنیم و هنوز جای کار زیادی دارد.

برای مثال ما در بخش صنعت، ارتباط‌هایی که با واحدهای صنعتی مانند ایران‌خودرو برقرار کردیم مفید بوده است و باید ادامه پیدا کند و در کنار آن، با دستگاه‌های دیگر هم وارد مذاکره شویم.

در بخش خدمات هم، باید بیشتر از دستگاه‌های دولتی کمک بگیریم، مثل رشته کامپیوتر یا گرایش‌های آن، رشته حسابداری و امور اداری، یعنی بخشی از کارهایی را که دستگاه‌های دولتی بر عهده دارند، هنرستان‌های ما انجام دهند تا درآمدی داشته باشند.

نکته دیگری که ضروری می‌دانم به آن اشاره کنم این‌که توسعه به سه عنصر کلیدی نیاز دارد: فضا، نیروی انسانی و تجهیزات.

من معتقدم قبل از آنکه ما بخواهیم برای ادامه تحصیل در این دو شاخه رغبت و انگیزه ایجاد کنیم باید اعتماد مردم را نسبت به ادامه تحصیل فرزندانشان در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش جلب کنیم. باید این دیدگاهی که الآن وجود دارد مبنی بر این‌که چه کسانی به رشته فنی و حرفه‌ای و کاردانش می‌آیند تغییر کند و آن هم راه‌های مختلفی دارد. برای مثال، یکی از راه‌ها این است که افراد موفق که در این شاخه‌های آموزشی دانش‌آموخته (فارغ‌التحصیل) می‌شوند و کارآفرینی دارند مانند دانش‌آموزان سایر رشته‌ها به جامعه معرفی بشوند. این‌ها بیایند دستاوردهایشان را از تحصیل در شاخه‌های کاردانش و فنی و حرفه‌ای برای جامعه بگویند و رسانه‌های جمعی، به خصوص صدا و سیما، آن‌ها را منتشر کنند. من معتقدم ما معرفی شاخه‌های کاردانش و فنی و حرفه‌ای کم تبلیغ کرده‌ایم. ما باید خودمان را به مردم معرفی کنیم. ما تا زمانی که نتوانیم خودمان را معرفی کنیم و اعتماد مردم را جلب کنیم، این مشکل کماکان ادامه خواهد داشت و دیدگاه مردم تغییر نمی‌کند و به موازات این کار (معرفی این رشته‌ها و تبلیغات برای آن‌ها)، نیازسنجی هم انجام بدهیم تا روشن شود که در چه منطقه‌ای چه نیازهایی وجود دارد.

برای مثال ممکن است در یک زمانی لازم بوده که رشته برق ساختمان در کل کشور توسعه پیدا کند ولی حالا در برخی مناطق این رشته به اشباع رسیده و نیازمند برنامه‌ریزی جدیدی است یا فرض کنید رشته‌هایی مانند شیلات، ماهی‌گیری و صیادی کجا می‌تواند جواب بدهد. بحث نیازسنجی خیلی مهم است و می‌تواند مثمر ثمر باشد، برای این‌که مسیر را برای ما باز می‌کند و موضوع را بیشتر روشن می‌سازد.

کلیدواژه‌ها:

گزارش از
سیستان و بلوچستان،
توسعه آموزش‌های
فنی و حرفه‌ای

اگر هنر جوینان
را به سفارش
دستگاه‌های
اجرایی،
کارخانجات و
واحدهای صنعتی
ثبت‌نام کنیم، بهتر
است

ولی هنوز اتفاق نیفتاده که برای یک دانش‌آموز هنرستانی که رتبه کسب کرده است تبلیغ کنند. ما امسال دانش‌آموزی داشتیم که رتبه سوم کشوری را در رشته ساخت و تولید کسب کرد و وقتی که خواستیم از او تقدیر و تشکر کنیم، خیلی جالب بود که با مقاومت زیادی روبه‌رو شدیم. در صورتی که باید از چنین هنرجویانی تقدیر و تشکر شود و حتی برایشان برنامه تلویزیونی تهیه شود. من فکر می‌کنم این مسئله در سطح کشور هم همین‌طور است و تنها به استان ما اختصاص ندارد.

ما در هنرستان‌هایمان تجهیزات خیلی کمی داریم. فضای هنرستان‌های ما نامطلوب است. اگر دو مدرسه در کنار هم باشد، مدرسه‌ای را که بهتر است به شاخه نظری اختصاص می‌دهند و مدرسه‌ای را که قدیمی و کهنه است، معمولاً برای هنرستان‌ها در نظر می‌گیرند. هنرستان‌های ما واقعاً فضای آموزشی خوبی ندارند. از طرف دیگر دانش‌آموزانی که ضعیف و از همه‌جا مانده‌اند را به هنرستان‌ها می‌فرستند.

به عبارت دیگر، هنوز آن اعتمادی که لازم است، به دلیل نبود زیرساخت‌های مناسب، ایجاد نشده است.

ما دو هنرستان کشاورزی داریم که قدیمی و فعال‌اند و خوب هم کار می‌کنند. یکی هنرستان کشاورزی شهید رجایی «خاش» و یکی هم هنرستان کشاورزی اربابی رشید «زابل» است.

هنرستان‌های کشاورزی در ابتدا فقط به مقداری سرمایه‌گذاری نیاز دارند که مثلاً دام بخرند یا زمین فضای مناسب در اختیار بگیرند.

الآن هنرستان کشاورزی خاش تولیدات کشاورزی خوبی دارد. ولی فشارهایی هم از نظر اداری متوجه آن است. مثلاً هنرستان کشاورزی زابل تا سال گذشته تحت پوشش مجتمع بود و همین مجتمع مشکلاتی برایش ایجاد می‌کرد. برخی از هنرستان‌های ما هم هنوز این مشکل را دارند و این مجتمع‌ها بیشتر برایشان دردسر ایجاد می‌کنند. ما چند گزارش داشته‌ایم که مثلاً در هنرستان کشاورزی خواسته‌اند تراکتور را به زمین کشاورزی ببرند و مدیر مجتمع ایراد گرفته است که چرا در ساعت آموزش این کار انجام می‌شود.

در صورتی که کارور در هنرستان کشاورزی همین‌طور است و آن مدیر مجتمع که رشته‌اش مرتبط با این موضوع نیست و طبیعاً با آن ارتباطی هم ندارد، این ایرادها را می‌گیرد، که خوشبختانه با رایزنی‌هایی که به عمل آمد مشکل مرتفع شد.

در کنار این دو کار توجه به بحث مهم نیروی انسانی، تجهیزات و فضاهای آموزشی هم داشته باشیم. ضمن اینکه بخش خصوصی ما که معلمان هنرستان‌های غیرانتفاعی‌ست، نیاز به پالایش دارد. من معتقدم دیدگاه دیگری باید بر این هنرستان‌ها حاکم شود. دیدگاهی که معتقد باشد فردی که حاضر می‌شود در این زمینه سرمایه‌گذاری می‌کند، منتفع نیز شود و از آن بهره‌برداری کند، یعنی دیدگاهی که الآن هست که من امروز هزینه می‌کنم که مدرک بگیرم تغییر کند.

ما زیرساخت‌های مناسبی برای توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش نداریم

سرابندی: ما زیرساخت مناسبی در استان برای توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش نداریم و فاقد هرگونه کارخانه و کارگاه صنعتی هستیم. به همین دلیل بیشتر دانش‌آموزان این استان سعی می‌کنند در رشته‌های نظری ادامه تحصیل دهند، چون می‌دانند که در این رشته‌ها حداقل دکترا یا مهندس می‌شوند.

این زیربنای فکری بچه‌های استان ماست. دانش‌آموزان ما هنوز همان دیدگاه‌های سابق را دارند. در استان ما بازار کار برای دانش‌آموزانی که هنرستان می‌روند، وجود ندارد و جذب بازار نمی‌شوند.

شما در همین اداره خودمان آمار بگیرید و ببینید چند درصد فرزندان همکاران ما در آموزش و پرورش هنرستان می‌روند. شاید ده درصد هم نباشند. زیرا هنوز آن اعتماد لازم در کارکنان و مسئولان اداره ایجاد نشده است. شاید این دیدگاه بر اداره ما هم حاکم است که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش سرباری برای بخش آموزش است.

الآن از اعتبارات شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش برای سایر بخش‌ها، مانند بخش خدمات، استفاده می‌شود. یعنی بخش‌های دیگر اداره می‌آیند و از بودجه و اعتبار بخش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش برای خودشان استفاده می‌کنند و اداره می‌خواهد در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش کمتر هزینه کند و اگر فعالیت و تلاش دوستان و رایزنی‌های همکاران و رئیس اداره نباشد، بودجه این شاخه‌های آموزشی کمتر هم می‌شود.

نکته دیگری که قابل توجه است این‌که اگر دانش‌آموزی در رشته‌های ریاضی، تجربی یا علوم انسانی رتبه‌ای کسب کند برایش تبلیغ می‌کنند

شهرام میراولیایی

شهرام میراولیایی:
حدود ۳۴ درصد
دانش آموزان دوره
متوسطه استان
سیستان و بلوچستان
در شاخه های
فنی و حرفه ای و
کار دانش در حال
تحصیل اند

میراولیایی: باید
اعتماد خانواده ها
را نسبت به
ادامه تحصیل
فرزندانشان
در شاخه های
فنی و حرفه ای و
کار دانش جلب کرد

فیزیک را برای تدریس در هنرستان ها صد در صد رد کنم. اما معتقدم دانش آموخته هنرستان ها مؤثرتر و مفیدترند. من خودم چند سال هنرستان تدریس کرده ام و خودم دانش آموخته هنرستان هستم و این حقیقت را بعینه لمس کرده ام. ما همکاری داشتیم که از رفتن به کارگاه گریزان بود. ولی درس ریاضی و فیزیک را راحت می گرفت و تدریس می کرد. بودن چنین نیروهایی در هنرستان تأثیر منفی دارد.

اگر ما به عنوان هنرآموز، هنرستان ها را آن طور که لازم است درک نکنیم و خود را با آن ها تطبیق ندهیم، تدریس ما تبلیغ منفی خواهد داشت یا اگر بخواهیم صرفاً به منظور اینکه آمار بالا برود دانش آموزان را در هنرستان ها ثبت نام کنیم اما نیروی انسانی متخصص، تجهیزات به روز و فضای مطلوب نداشته باشیم، کار پیش نمی رود. تجهیزاتی که هم اکنون در هنرستان ها مورد استفاده است مربوط به ده یا پانزده سال قبل است. زمانی که آقای مهندس علاقه مندان معاون فنی و حرفه ای بودند واقعاً به هنرستان ها بها می دادند. هنرستان ها اول تجهیز می شدند و بعد از دانش آموزان ثبت نام به عمل می آوردند. الآن برعکس است. از دانش آموز ثبت نام می شود، بدون اینکه تجهیزات کافی، فضای مناسب آموزشی و نیروی انسانی کارآمد داشته باشیم.

موضوع بعدی این است که اگر ما هنرجویان را به سفارش دستگاه های اجرایی، کارخانجات و واحدهای صنعتی ثبت نام کنیم، بهتر است. مثلاً یک کارخانه می گوید من حدود پانزده دانش آموخته حرفه ای نیاز دارم و ما برای آن واحد نیرو تربیت کنیم و در اختیارشان بگذاریم. این هم به نفع آن کارخانه است و هم به نفع آموزش و پرورش، زیرا از حمایت های کارخانه هم برخوردار می شویم.

نکته بعد ضرورت تشکیل کلاس های بازآموزی است. الآن چند سالی است که کلاس های بازآموزی برگزار نمی شود و مورد توجه نیست. من احساس می کنم کلاس های بازآموزی برای هنرآموزان ضروری و لازم است و برخی از همکاران به آن ها نیاز دارند. داشتن اطلاعات به روز نسبت به استانداردها و همچنین به رشته های کار دانش یک ضرورت است، اما دانشی که همکار ما دارد مربوط به بیست سال پیش است و باید به روز شود. بنابراین ضروری است که کلاس های بازآموزی اهمیت داده شود.

مسئله بعد این است که برای تصدی هنرستان ها از نیروهای توانمند استفاده شود. باید فردی که در

عوامل استقبال نکردن خانواده ها از
ادامه تحصیل فرزندان شان در شاخه های
فنی و حرفه ای و کار دانش

● به نظر شما مهم ترین موانع توسعه
رشته های فنی و حرفه ای و کار دانش در استان
سیستان و بلوچستان چیست؟

سررابندی: یکی از عوامل، روشن نبودن وضعیت ادامه تحصیل دانش آموزان این رشته های آموزشی برای خانواده هاست. از نظر ما، روند تحصیل آن ها روشن است ولی خانواده ها در این زمینه اطلاعات و آگاهی لازم را ندارند و از سوی دستگاه های ذی ربط و رسانه ها هم در این خصوص اطلاع رسانی نمی شود. کمبود تجهیزات هنرستان ها نکته دیگر است. برای مثال، وقتی من به عنوان ولی دانش آموز وارد یک هنرستان می شوم که رشته برق دارد ولی فاقد هر گونه ابزار و امکانات و تجهیزات آموزشی است، مطمئناً فرزندم را در آنجا ثبت نام نمی کنم.

مسئله بعد اینکه مکان هنرستان های ما در شهر مناسب نیست. ما در جاهای خوب شهر هنرستان نداریم. هنرستان های ما فاقد فضای مطلوب اند. در مناطق جنوبی استان هم با کمبود نیروی انسانی مواجه هستیم. گاهی اوقات دبیران غیر مرتبط با برخی دروس، در هنرستان ها تدریس می کنند، زیرا چاره ای ندارند و با کمبود دبیر روبه رو هستند.

● اشاره کردید در بخش کشاورزی جای کار
برای هنرستان ها زیاد است. در این صورت چرا
هنرستان های کشاورزی در این منطقه توسعه
پیدا نکرده اند؟

جعفری: همان طور که جناب عالی هم مطلع هستید، برای توسعه باید بستر لازم فراهم شود. اگر بخواهیم در هنرستان های فنی و حرفه ای و کار دانش توسعه داشته باشیم، سه فاکتور اصلی لازم است: نیروی انسانی توانمند، تجهیزات و فضای مناسب. به نظر من هنرآموزان هنرستان ها باید دانش آموخته همین رشته ها باشند و چه بهتر که ما هنرآموزانی داشته باشیم که در همین هنرستان ها آموزش دیده اند و از هنرجویان برتر این هنرستان ها بوده اند. من معتقدم اگر در هنرستان ها بتوانیم دانش آموختگان هنرستانی را به کار بگیریم، قدمی اساسی برداشته ایم، زیرا آن ها در همان هنرستان آموزش دیده اند و این محیط آموزشی را می شناسند. من نمی خواهم دانش آموخته رشته های ریاضی و

کار گرفته می‌شوند. این یک تعهد برای دستگاه‌هایی است که مسئولیت آموزش دروس تخصصی هنرجویان را بر عهده دارند. ما هم‌اکنون در زاهدان دو هنرستان داریم که زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی فعالیت می‌کنند ما فقط به آن‌ها هنرجو معرفی می‌کنیم. به نظر من این نوع هنرستان‌ها نیز باید گسترش یابد.

در پاسخ به این سؤال که چرا هنرستان‌های کشاورزی در این استان توسعه نیافته‌اند، باید عرض کنم هنرستان‌های کشاورزی ما قدمتی سی تا سی‌وپنج ساله دارند و در طول این مدت، هیچ اتفاق جدیدی رخ نداده است که فضای جدیدی به آن‌ها اضافه گردد یا بازسازی شوند. این نکته مهمی است که به صرف بودن زمین، نمی‌توان هنرستان کشاورزی تأسیس کرد. زمین لازم است، اما بازآموزی نیروی انسانی، فضای آموزشی و تجهیزات هم لازم است.

اولین مشکل ما در هنرستان‌ها همین کمبود فضای آموزشی است. وقتی ما در یک هنرستان کشاورزی پنج کلاس یا اتاق بیشتر نداریم چگونه می‌توانیم آن‌ها را توسعه بدهیم؟

چرا هنرستان‌های کشاورزی توسعه پیدا نکرده‌اند؟

● آیا شما تقاضای تأسیس هنرستان جدید کشاورزی داشته‌اید که مورد توجه قرار نگرفته باشد؟

سرابندی: ما در سال‌های اخیر با مشکلات مالی و اعتباری متعددی مواجه شده‌ایم که موجب نگرانی آموزش و پرورش نیز شده است و همین محدودیت‌ها باعث شده است که ما حتی محتاطانه رشته‌ای را اضافه کنیم یا توسعه دهیم، چه رسد به اینکه بخواهیم هنرستان جدید را دایر کنیم.

وقتی شما می‌خواهید یک هنرستان تأسیس کنید مجموعه‌ای از تجهیزات را لازم دارد. مثلاً برای هنرستان کشاورزی حداقل دو تراکتور لازم است و تجهیزات دیگر که نیازمند به سرمایه است. بنابراین تا اعتبار تعیین نشود و نیروی انسانی تأمین نگردد نمی‌توان هنرستان جدیدی را تأسیس کرد.

میراولیایی: توجه داشته باشید ما از مجموع ۹۵۸ کلاس فنی‌وحرفه‌ای و کاردانشی که در استان داریم، تنها ۳۷ کلاس آن‌ها کشاورزی است. بنابراین بعضاً هنرستان کشاورزی ضمیمه داریم، که مقوله دیگری است.

آن هنرستان به‌عنوان هنرآموز برتر شناخته شده و از همه مثبت‌تر است و دید فنی دارد، به‌عنوان رئیس هنرستان انتخاب گردد.

این‌طور نباشد که فردی کم‌تجربه و فاقد دید فنی را، به صرف اینکه امتیازات دیگری دارد برای مدیریت هنرستان برگزینیم، که در این صورت موفق نخواهد شد. بهتر است برای انتخاب مدیر یک هنرستان ملاک‌هایی تعیین و مشخصات و چهارچوبی تعریف کنند. ملاک‌هایی مثل تجربه، رشته تحصیلی، محبوبیت بین هنرآموزان و غیر آن‌ها. مدیری که دائم با هنرآموزان در تنش باشد، دیگر نمی‌تواند در فکر مسائل آموزشی باشد و چالش‌های این چنینی را حل کند.

بی‌توجهی به فضای آموزشی هنرستان‌ها

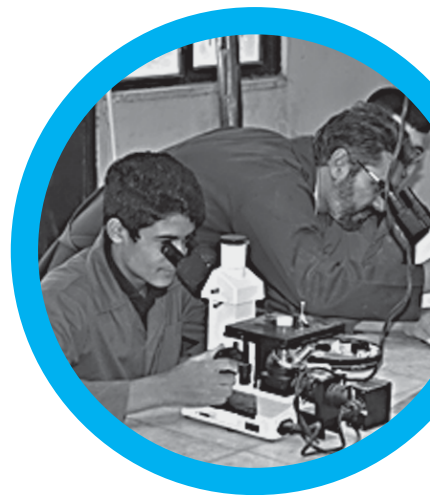
نکته دیگری که بنده را در این چند سال رنج می‌دهد، این است که کسی به محوطه‌سازی هنرستان‌ها و زیباسازی فضای هنرستان‌ها و حتی فضای سبز هنرستان‌ها توجه نمی‌کند. ما هنرستانی داریم با تعداد هنرجوی بسیار بالا، اما سر در آن برای چنین هنرستانی مطلوب و مناسب نیست و بیننده احساس می‌کند یک مدرسه ابتدایی یا یک دبیرستان است و توقع مردم، به‌خصوص اولیای هنرجویان را برآورده نمی‌سازد و جنبه تبلیغی ندارد و جذاب نیست. حتی فضایی که انسان وارد آن می‌شود، باید نشان‌دهنده یک مجموعه فنی باشد، نه مجموعه غیر فنی.

نکته بعد بحث کارآفرینی است که باید به آن بیشتر بها بدهیم و مشخص شود دانش‌آموختگان هنرستان بعد از فارغ‌التحصیلی کجا کار می‌کنند. بررسی کنیم آیا دانش‌آموخته مثلاً تعمیر موتور خودرو در کارگاه تعمیر موتور خودرو کار می‌کند یا در جای دیگر. دولت برای این‌ها هزینه کرده است و باید از این نیروها استفاده درست و بهینه شود.

نکته دیگر تقویت و توسعه هنرستان‌های وابسته مانند هنرستان بهیاری است.

الآن هنرستان بهیاری ما وابسته به بهداشت و درمان است. آموزش عمومی این هنرستان بر عهده آموزش و پرورش و آموزش‌های تخصصی آن‌ها بر عهده بهداشت و درمان است. البته در پایان مدرک خود را از آموزش و پرورش دریافت می‌کنند.

از مزایای این هنرستان‌ها این است که دانش‌آموختگان آن‌ها بعداً در آن دستگاه وابسته به

آزمان سرابندی

اما در پاسخ به سؤال شما باید بگویم که پراکندگی و گسترده‌گی استان اگر چه یک مزیت و یک حسن است، یک معضل و مشکل هم هست. به هر حال جمع کردن تعدادی هنرجو و متمرکز کردن آن‌ها در یک نقطه برای تأسیس یک هنرستان جدید کار ساده‌ای نیست.

من به یک نکته اشاره کردم به نام تبلیغات و اعتمادسازی. به نظر شما چرا خانواده‌ها می‌گویند فرزندشان به شاخه‌ی کاردانش برود آن هم به رشته‌ی کامپیوتر؟

چون کامپیوتر را لمس می‌کنند، در خانه‌شان موجود است و با چشم عیناً آن را می‌بینند. بنابراین به نظر من اگر ما درست تبلیغ و اعتمادسازی کنیم، خانواده‌ها به جای اینکه ما به سراغشان برویم که فرزندانشان را به شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای یا کاردانش بیاورند، آن‌ها خود به سمت ما روی می‌آورند. در بخش کشاورزی هم من فکر می‌کنم تبلیغ و اعتمادسازی برای آن کاملاً مغفول واقع شده است.

● الان از چه رشته‌هایی در استان سیستان و بلوچستان بیشتر استقبال می‌شود؟

میراویلیایی: دانش‌آموزان استان ما در بخش خدمات، بیشتر از رشته‌هایی مانند حسابداری و کامپیوتر، که به تجهیزات گران‌قیمت نیاز ندارند، استقبال می‌کنند و این رشته‌ها برای آموزش و پرورش و خانواده‌ها هم بیشتر انگیزه ایجاد کرده است. در بخش صنعت هم علاقه‌ی دانش‌آموزان بیشتر به رشته‌های تعمیر موتور خودرو و گروه برق است.

نکته‌ی دیگری که در اینجا ضروری می‌دانم مطرح کنم این است که مجموعه هشتم نوشته شده است اما در خصوص مجموعه‌ی جدیدی که قرار است برای فنی و حرفه‌ای و کاردانش نوشته شود، باید در ابتدا مجموعه‌ی استاندارد آن براساس نیازهای مناطق مختلف کشور تعریف شود، مثلاً بومی‌سازی رشته‌ها. باید توجه داشت که برخی از رشته‌ها واقعاً در مناطق خاصی از کشور جواب می‌دهد و نمی‌توان آن رشته‌ها را در سراسر کشور اجرا کرد. مثلاً رشته‌ی شیلات در مناطق هرمزگان، بوشهر یا چابهار جواب می‌دهد، اما ممکن است در جاهای دیگر جواب ندهد. موضوع دیگر کاهش نرخ حق‌التدریس هنرآموزان است و آن اینکه اگر ما از یک طرف حق‌التدریس معلمان را کم کنیم و از طرف دیگر بخواهیم رشته‌ها را توسعه دهیم، ناموفق خواهیم بود. به نظر من این دو

مقوله که از یک طرف استخدام نکنیم و حق‌التدریس را کم کنیم و از طرف دیگر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش را توسعه دهیم در تضادند و با یکدیگر هماهنگی ندارند.

برون‌سپاری یک مقوله جدا نشدنی از شاخه‌ی کاردانش

● در بخش برون‌سپاری برخی از رشته‌ها چگونه عمل کرده‌اید؟

جعفری: بحث برون‌سپاری یا خرید خدمات آموزشی یک مقوله‌ی جدانشدنی از شاخه‌ی کاردانش است. از ابتدای پیدایش شاخه‌ی کاردانش بحث برون‌سپاری به نام آموزش‌های خارج از آموزش و پرورش مطرح بوده و اخیراً هم به نام برون‌سپاری مطرح شده است. چنین مجوزی را خود وزارتخانه به استان‌ها داده است و محدودیتی ندارد.

این کار به این شکل است که هر اداره‌ی کلی می‌تواند هم با بخش خصوصی و هم با دستگاه‌های دولتی، مانند جهاد کشاورزی، ارشاد اسلامی، میراث فرهنگی و... قرارداد منعقد کند و آموزش‌هایی را بر عهده بگیرد. یا اینکه هنرجویان خودشان به کارگاه‌های بخش دولتی یا خصوصی بروند و آموزش ببینند یا اینکه آن دستگاه دولتی یا بخش خصوصی تجهیزاتش را در هنرستان‌ها مستقر کند و آموزش دهد. ما امسال حدود چهار هزار نفر دوره در استان به این شکل آموزش داده‌ایم و با توجه به اینکه بحث توسعه است چاره‌ای جز این نداریم. واقعاً این بخش به کمک کاردانش آمده است.

به نظر من بحث برون‌سپاری آموزشی، با توجه به گستردگی استان که دارای ۳۲ منطقه آموزشی است و پوشش این مناطق از طریق اعتبارات، نیروی انسانی و تجهیزات خود آموزش و پرورش مقدور نیست، بسیار مفید بوده است.

در این چند سالی که من بوده‌ام در هر منطقه‌ای که شاخه‌ی کاردانش را توسعه داده‌ایم، از طریق خرید خدمات و برون‌سپاری بوده است. به این صورت که یک سال، دو سال یا سه سال آموزش از طریق برون‌سپاری انجام و بعد به مرور زمان خود منطقه تجهیز می‌شده است.

درباره‌ی استقبال مردم از این روش هم باید بگویم که آموزش برخی دستگاه‌ها یا بخش‌های خصوصی خوب است، ولی درصد کمی هم گزارش شده که آموزش آن‌ها ضعیف بوده است.

ازمان سرابندی:
زیرساخت‌های مناسبی برای توسعه‌ی رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در استان سیستان و بلوچستان وجود ندارد

سرابندی: در اداره‌ی ما از اعتبارات شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش برای سایر بخش‌ها استفاده می‌شود

به هر صورت بحث برون‌سپاری واقعاً به کمک آموزش‌های کاردانش آمده و مؤثر بوده است.

چشم‌انداز توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در استان

● ارزیابی شما از روند توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در منطقه چیست؟

سرابندی: اگر توسعه به این صورت باشد که هر سال با فشار بالا بگویند که هنرجوی بیشتر جذب کنید و توسعه بدهید، من فکر نمی‌کنم در آینده روند خوبی داشته باشیم و در خانواده‌ها تأثیر منفی می‌گذارد. ولی اگر با مطالعه و احتیاط بیشتر عمل کنیم و اول تجهیزات و نیروی انسانی را فراهم سازیم و بعد توسعه بدهیم، من فکر می‌کنم نتیجه بخش و به مرور بهتر خواهد شد.

نکته دیگری که من باید تأکید کنم این است که روند توسعه رشته‌های کاردانش در بخش خدمات در استان ما خیلی بهتر از بخش صنعت است. زیرا در بخش خدمات امکان کار و کاربایی در استان هست ولی در بخش صنعت، زمینه برای کار کردن دانش‌آموختگان هنرستان‌ها نیست. به همین دلیل من چشم‌انداز توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در بخش خدمات را در این استان بهتر از بخش صنعت می‌بینم.

جعفری: با توجه به پراکندگی مناطق و مرزی بودن استان و وجود مشاغل کاذب، من احساس می‌کنم آن‌طور که ما در این شاخه‌ها هزینه می‌کنیم، کافی نیست و مؤثر واقع نمی‌شود.

● اگر شما وزیر آموزش و پرورش بودید و اختیار کامل داشتید، برای توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در این منطقه چه کار می‌کردید؟

جعفری: باید قدرتی فراتر از قدرت وزیر آموزش و پرورش برای این مسئله چاره‌اندیشی کند تا بتواند در استان صنایع و کارخانجات مهم، مانند پتروشیمی، خودرو و... را با تولیدات بالا ایجاد کند. الان صنایع اصلی مانند تولید خودرو در کشور متمرکز شده است. استان به مجموعه‌ای از کارخانجات کلیدی نیاز دارد.

البته استان ما استعداد کشاورزی هم دارد و می‌تواند تبدیل به یک قطب کشاورزی شود. توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای تنها از عهده وزیر آموزش و پرورش

بر نمی‌آید. چندین دستگاه بزرگ دولتی مانند وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت و معدن، وزارت خارجه، باید برای آن تصمیم‌گیری کنند.

ما مناطق بسیار خوبی مانند خاش، ایرانشهر، زابل، چابهار و... برای کشاورزی داریم. در خاش یک ماه قبل از عید نوروز هندوانه تولید می‌شود و می‌تواند نیاز بخش زیادی از کشور را در این زمینه تأمین کند. بخشی از این مناطق توان تولید محصولات جالیزی و باغی در غیر فصل دارند و باید در این زمینه وزارت جهاد کشاورزی با آموزش و پرورش همکاری کند.

آقای سرابندی: به نظر من، علاوه بر اینکه باید زیرساخت‌های لازم برای توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در منطقه فراهم شود. لازم است که در پایه‌های پایین‌تر آموزشی و قبل از هنرستان، مانند دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه جایگاه دروس حرفه‌وفن را بیشتر تقویت کنیم.

ما باید در همه پایه‌ها، دروس مهارتی را تقویت کنیم تا ذهن دانش‌آموز و خانواده‌اش آماده شود و وقتی همین دانش‌آموز به مقاطع بالاتر می‌آید کاملاً از رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش آگاهی داشته باشد. فکر می‌کنم این بسترسازی در انتخاب رشته دانش‌آموزان خیلی مؤثر است و اگر زیرساخت‌ها هم آماده باشد توسعه و پیشرفت بیشتر خواهد شد.

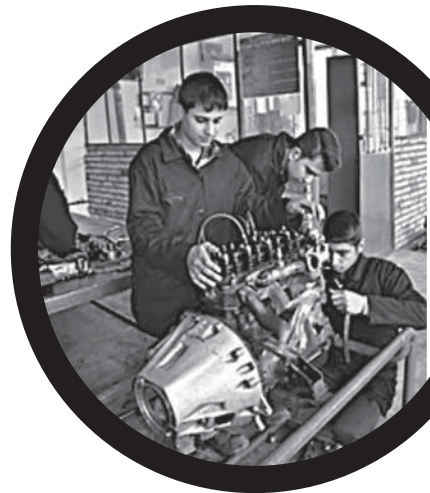
اولیایی: ما باید در این زمینه به دو مسئله توجه کنیم: یکی استعدادهای فعلی استان و دیگری برنامه‌های آینده.

من معتقدم استعدادهای فعلی استان مثلاً در بخش بازرگانی می‌تواند مفید باشد. الان دانش‌آموز می‌آید در رشته تعمیرات تلویزیون رنگی یا تلفن همراه آموزش می‌بیند، ولی بعد می‌رود در زمینه واردات برنج کار می‌کند. بنابراین بهتر است که از همان ابتدا او را به سوی رشته بازرگانی یا گمرک هدایت کنیم تا وقتی وارد بازار کار می‌شود، توفیق بیشتری داشته باشد.

ما الان چنین رشته‌هایی در استان نداریم.

● چرا رشته‌هایی مانند بازرگانی یا گمرک در این استان دایر نشده است؟

میراولیایی: ما الان برای دایر کردن این رشته‌ها مانع داریم. البته برای آموزش این رشته‌ها باید استاندارد آن تهیه و تعریف شود و برای تهیه این استاندارد هم باید وزارت آموزش و پرورش کار کند و هم دستگاه‌های اجرایی مربوطه مانند وزارت صنعت،

قاسم جعفری

**قاسم جعفری: اگر
بخواهیم صرفاً برای
اینکه آمار بالا برود،
دانش آموزان را در
هنرستان‌ها ثبت‌نام
کنیم، اما نیروی
انسانی متخصص،
تجهیزات به روز
و فضای مناسب
نداشته باشیم، کار
پیش نمی‌رود**

**جعفری: آنچه
بنده را در این
چند سال رنج
می‌دهد این است
که هیچ‌کس توجه
به محوطه‌سازی
و فضا سازی
هنرستان‌ها
نمی‌کند. فضاهای
آموزشی
هنرستان‌های این
استان فرسوده
است**

برای هر رشته تعیین شده است. اگر ما می‌گوییم رشته نقشه‌کشی ساختمان نیاز داریم، برای هر میز نقشه‌کشی شش متر فضای آموزشی تأمین کنیم. الآن ۸۰ درصد کارگاه‌های آموزشی نقشه‌کشی ما استاندارد نیستند.

من باز تأکید می‌کنم تأمین فضای سبز و زیبا برای هنرستان‌ها بسیار مهم است. هنرستان باید از بیرون و از درون به لحاظ معماری، زیبا باشد. این خیلی هم هزینه‌بر نیست، ولی بیشتر مغفول واقع شده است. ما متوجه این مسائل نیستیم. ما می‌رویم دفتر مدیر هنرستان می‌بینیم آن قدر پوستر، بنر و... چسبانده‌اند که نمی‌دانیم به کدام یک از آن‌ها توجه کنیم، ولی شما در هنرستان‌های فنی احساس نمی‌کنی که در یک مجموعه فنی هستی. یک هنرستان فنی باید یک المان فنی داشته باشد و سردرش نشان دهد که اینجا یک محل آموزشی فنی است. اگر شما از جلوی یک تعمیرگاه رد شوید خواهید دید که برای آن تعمیرگاه چقدر تبلیغ کرده‌اند، به طوری که از مسافت دور این تبلیغات به چشم می‌خورد. اما هنرستان‌های ما چنین وضعیتی ندارند و برایش تبلیغ نشده است. من فکر می‌کنم به این نکته حتی وزارتخانه هم توجه ندارد. نوجوان سیزده چهارده ساله‌ای که وارد هنرستان می‌شود تا شغل آینده خودش را انتخاب کند و به کارهای فنی هم علاقه‌مند است، ولی وقتی وضعیت نامطلوب هنرستان را می‌بیند، به آن بی‌رغبت می‌شود. این یک نکته مهم است.

به نظر ما جا دارد وزارتخانه بودجه جداگانه‌ای برای این مهم (فضاسازی هنرستان‌ها) اختصاص دهد. در این خصوص می‌توان از جهاد کشاورزی و شهرداری هم کمک گرفت.

سرابندی: من پیامی هم برای مدیران ارشد آموزش شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارتخانه دارم و اینکه حجم کتاب‌های درسی این شاخه نسبت به ساعات درس آن‌ها زیاد است و برای این مشکل هم باید چاره‌ای اندیشید.

معدن و بازرگانی.

من معتقدم الان دلیلی هم ندارد که ما روی توسعه صنعت در منطقه زیاد تأکید کنیم. چون می‌توانیم در بخش کشاورزی نه تنها برای کشور، بلکه برای دنیا تأثیرگذار باشیم.

ما باید براساس توانمندی‌های بومی استان و نیازهای منطقه براساس نیازسنجی حرکت کنیم و در این زمینه قدم‌های بزرگ‌تری برداریم.

● **آیا دفتر فنی و حرفه‌ای و کاردانش این استان برای اینکه چه نوع رشته‌هایی را باید در شاخه کاردانش و فنی و حرفه‌ای بیشتر تأسیس کند، نیازسنجی نکرده است تا آن‌ها را به دستگاه‌های بالاتر اعلام کند؟**

من فکر می‌کنم اداره فنی و حرفه‌ای و کاردانش اداره کل آموزش و پرورش استان هم در این زمینه وظیفه دارد که نیازسنجی کند و نتیجه را به وزارتخانه اعلام نماید. آیا این کار را کرده‌اید؟

سرابندی: اخیراً این نیازسنجی آغاز شده است.

● **در پایان اگر ضروری می‌دانید نکات دیگری را مطرح کنید بفرمایید.**

جعفری: من باز می‌خواهم تأکید کنم فضاهای آموزشی هنرستان‌ها در این استان فرسوده است. الآن فضای هنرستان‌های ما واقعاً مطلوب نیست. به نظر من اگر مطالعه‌ای صورت گیرد که چه بخشی از ساخت و سازها در آموزش و پرورش طی این سال‌ها به هنرستان‌ها اختصاص یافته، خواهید دید که درصد کمی از آن‌ها مربوط به هنرستان‌ها بوده است. ما از یک طرف ضرورت توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش را مطرح می‌کنیم اما از طرف دیگر باید سؤال شود که واقعاً در این خصوص چقدر هنرستان‌های جدید و استاندارد ایجاد شده است.

آیا ما متناسب با شعار توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش هنرستان‌های جدید و استاندارد تأسیس کرده‌ایم؟

آیا صحیح است که ساختمانی را که تا دیروز مدرسه ابتدایی بوده است، تابلوی آن را برداریم و به جایش تابلوی هنرستان نصب کنیم.

این ضعف بزرگی است. ما وقتی بحث بسترسازی می‌کنیم، معنی آن این است که فضای آموزشی لازم